

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Методика і теорія виконавства

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

Бакалавр
025 Музичне мистецтво
Народні інструменти:
«Домра», «Балалайка»,
«Гітара», «Цимбали»

Курс	4
Семестр	7

Статус

Цикл загально-
професійної підготовки

ECTS	3
Годин	90
Лекції	14
Семінари	14
Самостійна робота	62

Семестровий контроль

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Білоусова Світлана Вікторівна доцент кафедри народних інструментів, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=qn-rZkIAAAAJ&hl=ru
e-mail	kolesniksv@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Базовий нормативний курс «Методика та теорія виконавства» посідає важливе місце посеред комплексу фахових дисциплін. Вивчення курсу спрямоване на аналіз і усвідомлення закономірностей музично-виконавського процесу, сприяє удосконаленню теоретичних знань та формуванню виконавських умінь і навичок студентів. Опанування засобів й прийомів навчання гри на спеціальному інструменті забезпечує їх ефективне впровадження на різних етапах навчання. Отриманні знання готують студентів до подальшої успішної професійної та педагогічної діяльності.

Мета курсу – підготовка кваліфікованих спеціалістів, викладачів – професіоналів високого рівня, озброєних глибокими знаннями з теорії формування виконавської майстерності та сучасними методами навчання гри на домрі, балалайці, гітарі, цимбалах.

Відповідно до мети курсу «Методики» розв'язує наступні завдання:

- вивчення питань загальної музично-виконавської методології;
- здобуття глибоких знань з теорії виконавства і методів їх застосування у практиці;

- ознайомлення з психологічними передумовами музично-педагогічної та виконавської діяльності;
- огляд новітніх тенденцій у педагогічній методиці та поглиблення традиційних методичних поглядів;
- опрацювання науково-методичної літератури для розвитку навичок самостійної роботи в якості викладача спеціального навчального закладу;
- формування принципів індивідуальної педагогічної техніки;
- розвиток особистості, здатної до самостійної творчої діяльності.

Програма курсу логічно вбудована в систему міжпредметних зв'язків. Знання та навички, отримані після вивчення курсу, студенти закріплюють під час педагогічної практики під керівництвом викладача-консультанта.

У результаті вивчення навчальної дисципліни бакалавр повинен **знати**:

- сучасні напрямки розвитку музичної педагогіки в галузі народно-інструментального, струнно-щипкового виконавства;
- основні положення теорії формування виконавської та педагогічної майстерності на домрі, балалайці, гітарі, цимбалах;
- методику роботи над музичним твором, підготовки учбового репертуару, планування навчального процесу;;
- закономірності використання загальномузичних засобів музичної виразності (динаміки, артикуляції, агогіки) як основи розвитку інтонаційної культури виконавця;
- особливості формування музичного мислення та його роль у інтерпретуванні музичного твору;
- виконавський та навчальний репертуар, відповідну методичну літературу.

Випускник кваліфікації «Бакалавр музичного мистецтва» повинен **вміти**:

- узагальнювати отримані знання для успішного застосування їх у своїй практичній діяльності;
- аналізувати, розуміти форму та стиль музичного твору, розкривати й відтворювати його зміст та художню концепцію;
- диференціювати засоби художньої виразності (композиторські, виконавські), застосовувати техніку їх відтворення;
- робити методично-виконавський аналіз музичного твору з репертуару музичної школи, музичного училища та ЗВО;
- здійснювати аналіз виконавських складнощів й узагальнювати методи та шляхи їх подолання;
- систематизувати й використовувати найкращі традиції й новітні досягнення різних виконавських шкіл на основі їх вивчення.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Перелік тем

Тема 1. Цілі та завдання курсу.

Семінар. Методика, метод, методологія – поняття.

Тема 2. Закономірності музично-виконавського процесу. Музична інтерпретація.

Семінар. Вплив об'єктивних та суб'єктивних факторів на процес формування виконавського стилю.

Тема 3. Слух. Музичний слух. Розвиток координаційного механізму між слухом і моторикою.

Семінар. Музичний слух – види, типи, функції. Розвиток координаційного механізму між слухом і моторикою.

Тема 4. Засоби художньої виразності (композиторські, виконавські, специфічні).
 Семінар. Типологія засобів художньої виразності. Закономірності застосування й техніка відтворення.

Тема 5. Формотворча роль динаміки. Техніка виконання динамічних нюансів.

Тема 6. Виховання артикуляційної дисципліни. Функції артикуляції.

Тема 7. Роль агогіки у формуванні індивідуального характеру інтерпретації твору. Типи агогіки.
 Семінар. Загальномузичні засоби художньої виразності (динаміка, артикуляція, агогіка).
 Семінар. Параметри вимовляння артикуляційних побудов. Агогіка та музичний час як фактор вимовляння різних артикуляційних структур.

Тема 8. Структура музичного твору та музичний час.

Тема 9. Формування інтонаційної культури музиканта-виконавця.
 Семінар. Інтонація. Інтонування. Поняття. Інтонування й музичний час – взаємозв'язок.

Тема 10. Техніка інструментального інтонування.

Тема 11. Музичне мислення. Специфіка виконавського музичного мислення.
 Семінар. Типи музичного мислення. Рівні інтонаційного мислення музиканта-виконавця.

Тема 12. Техніка музиканта-інструменталіста. Виконавська майстерність.
 Семінар. Методика роботи над подоланням технічних складностей.

Тема 13. Організація навчального процесу. Урок з фаху.
 Семінар. Структура уроку. Етапи роботи над музичним твором.
 Семінар-практикум. Закріплення знань, вмінь, навичок, використання виконавських засобів музичної виразності в роботі над програмами різного освітнього рівня.

Тема 14. Педагогічні прийоми й техніка роботи з учнем.
 Семінар. Відкриті уроки за темами лекцій. Написання рецензій.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій	25
2.	Семінарські заняття	25
3.	Самостійна робота	30
4.	Залік	20
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «**відмінно**»: студент у повному обсязі опанував матеріал навчальної програми, виконав усі передбачені програмою форми роботи (участь у семінарських заняттях, самостійні завдання), проявив ініціативність та здатність творчо вирішувати завдання.

Оцінка «**добре**»: студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), орієнтується у проблематиці курсу, брав участь у різних формах роботи, передбачених програмою.

Оцінка «**задовільно**»: студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, неякісно виконував усні та письмові завдання, передбачені програмою.

Оцінка «**незадовільно**»: студенти не опанували матеріал курсу, не виконали обов'язкових форм роботи, не розуміли основний зміст та завдання курсу.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев І. Методика викладання гри на баяні. – К.: Муз. Україна, 1957
2. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2005. 16 с.
3. Герасимова-Персидська Н. Интонация в новейшей музыке // Научный вестник Национальной музыкальной академии Украины имени П. И. Чайковского : Світ музикознавства: стратегії, дискурси, сюжети. — К.: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2011. — Вип. 98. — С. 16-31.
4. Герасимова-Персидська Н. Музыка. Время. Пространство. — К.: Дух і літера, 2012. — 408 с
5. Герасимова-Персидська Н. Звук и знак в музыкальном искусстве: исторический аспект // Київське музикознавство : Музикознавство у діалозі. — Київ-Дюссельдорф, 2011. — Вип. 37. — С. 12-23.
6. Герасимова-Персидська Н. О дискретной линейности в современной музыке // Научный вестник НМАУ имени П. И. Чайковского : Мистецтвознавчі пошуки. — К., 2008. — Вип. 78. — С. 12-17.
7. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста. Київ : Музична Україна, 1983. 69 с.
8. Івко В. Время в аспекте концепции «музыкально-исполнительское право» // Академічне народно-інструментальне мистецтво України ХХ–ХХ століть : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 23–28 березня). Київ, 2003. С. 12–14.
9. Івко В. Техніка інструментального інтонування // Актуальні напрями розвитку академічного народно-інструментального мистецтва: матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20–27 березня). Київ, 1998. С. 45–46.
10. Козаренко О. Феномен національної музичної мови / Олександр Козаренко / [відп. ред. І. Пяковський, О. Купчинський]. – Львів: 2000. – 284 с. – (Українознавча бібліотека НТШ. Число15).

11. Костенко Н. Теория домрового исполнительства в свете современных требований // до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) ім. П. І. Чайковського : матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Київ, 15–19 березня). Київ, 2010. С. 123–137.
12. Лисенко М. Міхеєв Б. Школа гри на чотириструнній домрі. Київ : Муз. Україна, 1990. 151 с.
13. Маркова Е. Интонационность музыкального искусства: научное обоснование и проблемы педагогики / Е. Н. Маркова. – К.: Муз. Україна, 1990. – 180 с.
14. Матвійчук Л.. Методичні основи виконавської майстерності домриста // Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24–31 березня). Київ, 1995. С. 45–48.
15. Москаленко В. До визначення поняття «музичне мислення» // Українське музикознавство. Вип. 28: Музична україністика в контексті світової культури. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. С. 48–53.
16. Москаленко В. Інтонація, Музика, Слово // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 27. Слово, інтонація, музичний твір. Київ, 2003. С. 12–20.
17. Сокол А. Теория музыкальной артикуляции. Одесса: Одесская книжная фабрика, 1995. 208 с.
18. Харнонкурт Н. Музыка як мова звуків. Суми : Собор, 2002. 184 с.
19. Чекан Юрій Іванович. Інтонаційний образ світу як категорія історичного музикознавства: Дис... д-ра наук: 17.00.03 - 2010.
20. Чекан О. Е. Художній простір музичного твору: генеза та функціонування : дис... канд. мистецтвознав. – 17.00.03 – Музичне мистецтво; НМАУ імені П. І. Чайковського / Чекан Олена Ернстівна. – К., 1999. – 187 с.
21. Шаповалова Л. В. Музыка як аналог особистості: до проблеми рефлексивної свідомості: автореф. дис... д-ра мистецтвознав.: 17.00.03 / Л. В. Шаповалова; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – К., 2008. – 31 с